

Warszawa, 22 lipca 2016 r.

**Komunikat FOR: Nowa ustawa o TK to dalsze psucie zasad państwa prawa
przez rządzących**

22 lipca 2016 roku Sejm przyjął poprawki Senatu do ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, co oznacza, że ustawa trafi teraz na biurko Prezydenta. Jest to już kolejna w tej kadencji parlamentu ustawa o Trybunale Konstytucyjnym. Pomimo senackich poprawek, które mają stworzyć pozory poszukiwania kompromisu, ustawa ta jest kolejną próbą blokowania prac Trybunału. Nie można bowiem budować kompromisu wokół działań, które są albo sprzeczne z Konstytucją, albo rodzą poważne wątpliwości konstytucyjne. W grudniu 2015 r. FOR podkreślało, że atak polityków partii rządzącej na Trybunał oznacza dalsze psucie zasad państwa prawa¹. Po ponad pół roku psucie tych zasad nadal trwa. Należy podkreślić, że od 9 marca 2016 r. politycy PiS nie publikują wyroków Trybunału Konstytucyjnego, a Prezydent Andrzej Duda wciąż nie przyjął ślubowania od trzech legalnie wybranych sędziów TK. **Uchwalona przez Sejm i Senat kolejna ustawa wpisuje się w scenariusz osłabiania fundamentów demokratycznego państwa prawnego w Polsce.** Działania Prawa i Sprawiedliwości mają też ważny wymiar gospodarczy. Dalsze zwiększanie niepewności działa zniechęcająco na krajowych oraz zagranicznych inwestorów i może negatywnie przełożyć się na wzrost gospodarczy, na co w ostatnich miesiącach zwracały uwagę m.in. agencje ratingowe, organizacje międzynarodowe i przedsiębiorcy. Tym samym atak na TK jest sprzecznym z celami tzw. planu Morawieckiego na przykład w obszarze zwiększania stopy inwestycji w Polsce, która wymaga stabilności prawnej i instytucjonalnej. **Prezydent powinien zawetować kolejną szkodliwą ustawę o Trybunale Konstytucyjnym, jeśli faktycznie chce być strażnikiem Konstytucji.**

Co prawda w nowej ustawie o TK wyeliminowano większość zapisów uznanych za niezgodne z ustawą zasadniczą w wyroku z 9 marca 2016 roku o sygnaturze K 47/15,

¹ M. Tatała i M. Świeca, Analiza FOR 18/2015: Kryzys konstytucyjny, czyli jak politycy osłabiają praworządność w Polsce, 2016: <http://www.for.org.pl/pl/a/3723,Analiza-FOR-182015-Kryzys-konstytucyjny-czyli-jak-politycy-oslabiaja-praworzadnosc-w-Polsce>

jednakże wprowadzono inne zapisy, którymi Trybunał Konstytucyjny, działając w oparciu o Konstytucję, powinien zająć się jak najszybciej po wejściu w życie tej ustawy.

Pierwszym zapisem rodzącym wątpliwości co do zgodności z Konstytucją jest Art. 38 procedowanej ustawy, który reguluje kolejność rozpoznania spraw przez Trybunał Konstytucyjny zgodnie z kolejnością ich wpływu. Taki zapis został już uznany za niekonstytucyjny w wyroku z 9 marca 2016 o sygnaturze K 47/15, ponieważ „uniemożliwia organowi konstytucyjnemu, którym jest Trybunał Konstytucyjny, rzetelne i sprawne działanie oraz ingeruje w jego niezależność i odrębność od pozostałych władz, naruszając zasady państwa prawnego”. Wprowadzono szereg wyjątków, jakimi są:

- Sprawy rozpatrywane z wniosku Prezydenta przed podpisaniem ustawy lub umowy międzynarodowej,
- Wnioski o zbadanie zgodności ustawy budżetowej lub prowizorium budżetowego przed ich podpisaniem,
- W sprawie zgodności z ustawą zasadniczą ustaw o Trybunale Konstytucyjnym,
- Wnioski o stwierdzenie przeszkody w sprawowaniu urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej,
- Spory kompetencyjne,
- Wnioski w sprawie zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznej,
- W sprawach, których Prezes Trybunału uzna przyspieszenie terminu rozprawy za uzasadnione ochroną wolności lub praw obywatelskich, bezpieczeństwa państwa lub porządku konstytucyjnego, przy czym 5 sędziów może złożyć wniosek do Prezesa Trybunału o ponowne rozważenie decyzji o wyznaczeniu rozprawy.

Wydaje się jednak, że nie uczynią one takiego zapisu zgodnym z Konstytucją. Taka regulacja to dalsze nadmierne ingerowanie w wewnętrzny ustrój Trybunału, co uniemożliwi mu sprawne i rzetelne wykonywania swoich obowiązków ustawowych.

Kolejnym szkodliwym mechanizmem jest przepis ustanawiający coś na kształt „mniejszości odraczającej”. Instytucja ta została uregulowana w Art. 6 ust. 5 -7 i polega na tym, że podczas narady składu Trybunału w pełnym składzie (11 sędziów), czterech może uznać, że proponowane rozstrzygnięcie ma szczególnie doniosły charakter ustrojowy lub związany z porządkiem publicznym i nie zgadzając się z nim, odraczają głosowanie nad proponowanym rozstrzygnięciem o 3 miesiące. Jeśli po 3 miesiącach znowu taka sama

mniejszość nie będzie się zgadzała z proponowanym rozstrzygnięciem, to naradę odracza się na kolejne 3 miesiące. **W praktyce może to spowodować, że niewielka grupa sędziów zablokuje na 6 miesięcy możliwość wydania orzeczenia w konkretnej sprawie.** W konsekwencji może to prowadzić do zbędnego przeciągania spraw przed Trybunałem Konstytucyjnym.

W ustawie zaproponowano również, aby Trybunał w pełnym składzie orzekał w liczbie 11 sędziów. Jest to zmiana w porównaniu z nowelizacją ustawy o Trybunale Konstytucyjnym z 28 grudnia 2015, kiedy w pełnym składzie obradowało 13 sędziów, co zostało uznane przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodne z ustawą zasadniczą. Należy tutaj zaznaczyć, iż na gruncie ustawy z 1997 roku, pełny skład był rozumiany jako 9 sędziów, co pozwalało orzekać w sposób efektywny nawet w sytuacji kiedy kilku sędziów byłoby niedysponowanych.

Równie niebezpieczne zapisy pojawiają się w przepisach przejściowych. Zgodnie z Art. 85 Trybunał z urzędu zawiesi postępowania nie rozstrzygnięte przed wejściem w życie ustawy na okres 6 miesięcy. Konsekwencją takiego zapisu jest to, że Trybunał jeszcze długo **nie będzie mógł się zajmować wnioskami, które dotyczą uchwalonych przez rządzących ustaw, naruszających prawa i wolności obywatelskie,** m.in. tzw. ustawy antyterrorystycznej², ustawy inwigilacyjnej, ustawy o obrocie ziemią³, nowelizacji kodeksu postępowania karnego (pozwalającej na wykorzystanie dowodów zdobytych nielegalnie)⁴, czy nowej ustawy o prokuraturze (łączącej funkcję Prokuratora Generalnego z funkcją Ministra Sprawiedliwości i upolityczniającą prokuraturę)⁵. Jednakże w sprawach, w których nie istnieje potrzeba dostosowywania pism procesowych do wymogów nowej ustawy, muszą one zostać rozstrzygnięte w ciągu roku od dnia wejście w życie ustawy. Takie rozróżnienie to ingerencją w tryb orzekania Trybunału, co może uniemożliwić należyte rozpoznanie sprawy. To także próba zablokowanie szybkiej kontroli konstytucyjnej przegłosowanych przez rządzących ustaw.

² więcej zob. K. Wąsowska, Komunikat FOR: Antyobywatelskie i antywolnościowe rozwiązania autorstwa PiS w tzw. ustawie antyterrorystycznej, 2016: <http://www.for.org.pl/pl/a/3954.Komunikat-FOR-Antyobywatelskie-i-antywolnosciove-rozwiazania-autorstwa-PiS-w-tzw-ustawie-antyterrorystycznej>

³ więcej zob. R.Trzeciakowski, Komunikat FOR: Politycy chcą zahamować rozwój polskiego rolnictwa, 2016: <http://www.for.org.pl/pl/a/3814.Komunikat-FORPolitycy-chca-zahamowac-rozwoj-polskiego-rolnictwa>

⁴ więcej zob. M. Magdziak, FOR ostrzega: Rząd cofnął reformę procedury karnej i otworzył służbom furtkę do omijania prawa, 2016: <http://www.for.org.pl/pl/a/3870.FOR-ostrzega-Rzad-cofnal-reforme-procedury-karnej-i-otworzyl-sluzbom-furtke-do-omijania-prawa>

⁵ więcej zob. M. Magdziak, Analiza 7/2016: Zmiany w Prokuraturze: zamiast usprawnienia działania, pogorszenie sytuacji uczestników postępowania, <http://www.for.org.pl/pl/a/3824.Analiza-72016-Zmiany-w-Prokuraturze-zamiast-usprawnienia-dzialania-pogorszenie-sytuacji-uczestnikow-postepowania>

Poważne wątpliwości budzi także Art. 90 projektu ustawy, który wskazuje, iż mają zostać opublikowane orzeczenia wydane do 20 lipca 2016 roku, ale tylko takie które dotyczą ustaw obowiązujących. Na mocy Art. 93 projektu moc obowiązującą utraci ustawa o Trybunale Konstytucyjnym, w związku z czym wyrok z 9 marca 2016 roku nie zostanie opublikowany. Taka regulacja jest niezgodna z Konstytucją, ponieważ na mocy Art. 190 ust. 1 i 2 są one ostateczne i niezwłocznie publikowane we właściwym organie urzędowym. W związku z powyższym, nieopublikowanie wyroku K 47/15 jest niezgodne z ustawą zasadniczą i motywowane jest złą wolą partii rządzącej, dla której orzeczenie to jest niewygodne i niezgodne z ich linią polityczną.

Ponadto, projekt ustawy w Art. 92 przewiduje włączenie do składów orzekających sędziów, którzy zostali zaprzysiężeni przez Prezydenta, a nie podjęli obowiązków sędziowskich. W konsekwencji takiego działania po wejściu w życie ustawy w formie przyjętej przez Sejm, w skład Trybunału Konstytucyjnego wchodziłoby 18 sędziów, a nie 15 jak przewiduje Konstytucja w Art. 194. Co więcej, projekt ustawy milczy na temat sytuacji sędziów wybranych przez Sejm poprzedniej kadencji, a nie zaprzysiężonych przez Prezydenta, którzy zgodnie z wyrokiem Trybunału z 3 grudnia 2015 o sygnaturze K 34/15, są już sędziami, ponieważ zostali na to stanowisko wybrani przez Sejm zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Podsumowując, projekt nowej ustawy o Trybunale Konstytucyjnym eliminuje większość niekonstytucyjnych zapisów z nowelizacji z 28 grudnia 2015, ale wprowadza nowe przepisy, których konstytucyjność budzi poważne wątpliwości. **Celem tego projektu tak naprawdę jest dalsza obstrukcja Trybunału Konstytucyjnego, a w konsekwencji uniemożliwienie mu orzekania.** Poza tym już sam fakt, iż projekt ustawy nie był projektem rządowym, a poselskim, co eliminuje obowiązek istnienia konsultacji w sprawie projektu ustawy, pokazuje prawdziwe intencje ustawodawcy, czyli nadmiernej ingerencji władzy wykonawczej w zagadnienia leżące w autonomicznym zakresie władzy sądowniczej. Działania PiS mają też na celu odsunięcie w czasie analizy konstytucyjności wielu ustaw, które uderzają w prawa i wolności obywatelskie przegłosowanych w tej kadencji Sejmu.

Dlatego należy zaapelować do Prezydenta Andrzeja Dudy, aby nie podpisywał kolejnej ustawy o TK w obecnym kształcie. Ustawa, która zdaniem partii rządzącej miała stanowić „kompromis”, jest działaniem pozorowanym i należy uznać ją za dalsze psucie państwa prawa Polsce. Prezydent, jako osoba stojąca na straży Konstytucji i porządku prawnego, nie powinien podpisywać się pod tego typu działaniami.

Forum Obywatelskiego Rozwoju

FOR zostało założone w 2007 roku przez prof. Leszka Balcerowicza, aby skutecznie chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym. Naszym celem jest zmiana świadomości Polaków oraz obowiązującego i planowanego prawa w kierunku wolnościowym.

FOR realizuje swoje cele poprzez organizację debat oraz publikację raportów i analiz podejmujących ważne tematy społeczno-gospodarcze, a w szczególności: stan finansów publicznych, sytuację na rynku pracy, wolność gospodarczą, wymiar sprawiedliwości i tworzenie prawa.

Z inicjatywy FOR w centrum Warszawy i w Internecie został uruchomiony licznik długu publicznego, który zwraca uwagę na problem rosnącego zadłużenia państwa. Działania FOR to także projekty z zakresu edukacji ekonomicznej oraz udział w kampaniach na rzecz zwiększania frekwencji wyborczej.

Wspieraj nas!

Pomóż nam chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym.

Zdrowy rozsądek oraz wolnościowy punkt widzenia nie obronią się same. Potrzebują zaplanowanego, wytężonego i skutecznego wysiłku oraz Twojego wsparcia.

Jeśli jest Ci bliski porządek społeczny szanujący wolność i obawiasz się nierozsądnych decyzji polityków udających na Twój koszt Świętych Mikołajów, poprzyj nasze działania swoim darem pieniężnym. Twój dar umożliwia nam działalność oraz potwierdza słuszność i skuteczność naszego wysiłku. Każda darowizna jest dla nas ważna. Potrzebujemy zwłaszcza regularnego wsparcia. Zachęcamy do dokonywania nawet niewielkich, lecz regularnych wpłat.

Już dziś pomóż nam chronić wolność - obdarz nas swoim wsparciem i zaufaniem.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

KONTAKT DO AUTORÓW

Aleksander Szpojankowski

e-mail: aleksander.szpojankowski@for.org.pl

Marek Tatała

Ekonomista

e-mail: marek.tatala@for.org.pl

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju – FOR

ul. Ignacego Krasickiego 9A · 02-628 Warszawa · tel. +48 22 628 85 11

e-mail: info@for.org.pl · www.for.org.pl

[f/FundacjaFOR](https://www.facebook.com/FundacjaFOR) · [t@FundacjaFOR](https://twitter.com/FundacjaFOR)